

Skol ar Brezoneg

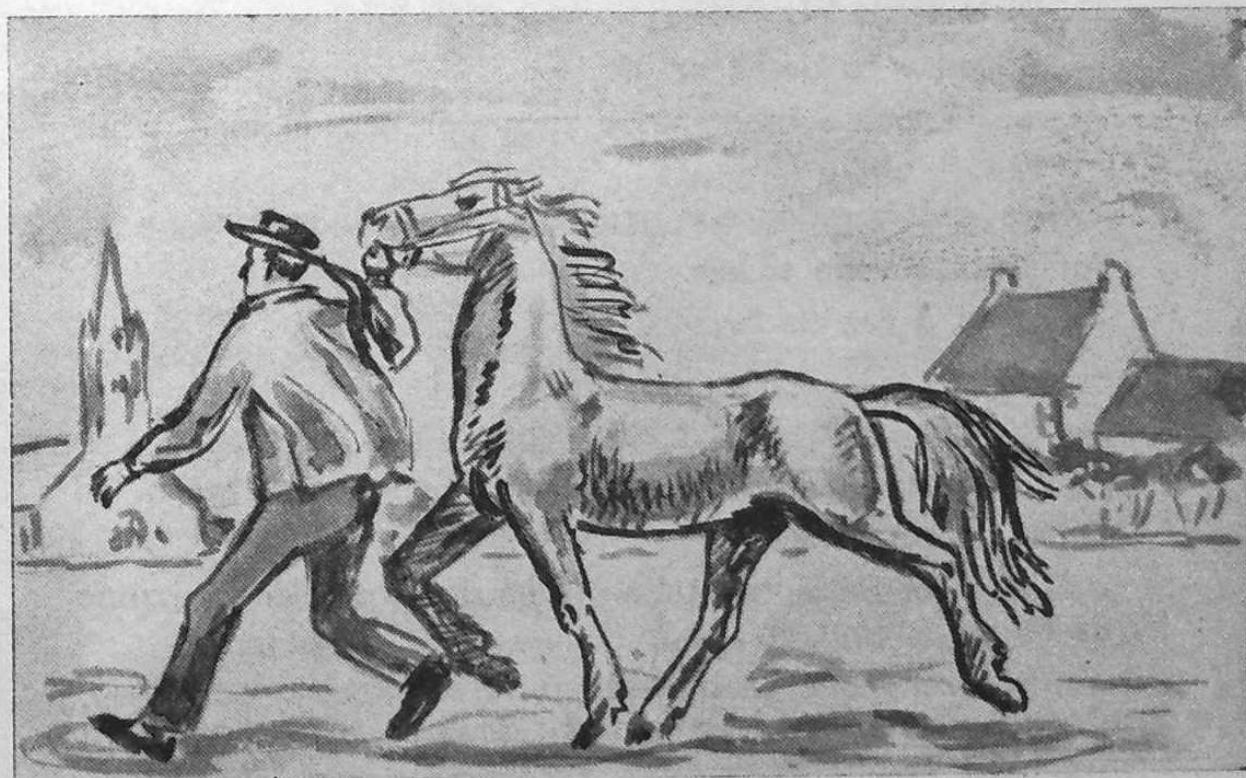
Niverenn 15

Ar Falz 1-1963

PENNADOU-STUDI EVID BREZONEGERIEN

(Derez kenta)

1. *E foar Gastellin* (J. RIOU).
Pennad ha kentel.
2. *An Nevez-Amzer* (P. HELIAS).
An Tiig gwenn (KERLANN).

E Foar Gastellin

(Dichañs en-deus Yann ar Herneiz : torret eo bet skouarn e alar braz en eur drei douar-lann e gwaremm ar menez ; torret eo bet ive ahel ha rod e garr en eur zigas melchon glaz d'ar gêr. Paour-raz eo Yann ar Herneiz ouspenn. « Hag hirio, evid ma vezo rodet e garr ha troet ar waremm penn-da-benn, eo deut da Gastellin da werza e ebeul. »)

Evid an trede gwech ar marhadour a c'hoarias an dro d'al loen.

« N'eus ket distaal ?

— N'eus ket.

— Distaal kant lur.

— Daouzeg kant em-eus lavaret. »

Ar marhadour a hejas e benn, hag a reas an asvan da bellaad.

« Unneg kant, emezañ, en eur zistrei.

— Kant ouspenn.

— Disteurel a ri... Unneg kant hanter ?

— Boued a zo dezañ er gêr. »

Ar marhadour a dremenas e zorn war gein al loen, a-hin d'ar bleo.

« Gra dezañ redeg eun tregont kammed, emezañ. »

An ebeul a rede skwer.

« Derhel à rez da briz ?

— Ya.

— Kerig mad eo. Prez a zo warnon. Dao ! »

Palv o dorn deou a stlakas an eil ouz egile, diou wech.

Greet e oa marhad.

« Stag al loen, aze, ouz tal an tí, ha deom da eva eur banne ha da renka ar gont. »

Yann a zelle ouz ar billedou o tarza dirag e zaoulagad, displeget unan hag unan. Pa gontas : daouzeg, e santas e galon skañveet.

Evid mil lur en-dije roet e loen.

**

Yann ar Herneiz a ziskenne euz marhad ar hezeg. E galon a lamme taerroh eged kustum, ha, da heul lammou e galon, priz ar marhad tonket.

Lakaad a reas e zorn en e hodell evid meuda ar billedou ha klevoud kan ar paper kraz :

... Ar skouarn... Ar rod... An ahel...

**

« Echu ar foar, Yann ?

— Echu, Herve. Ha ganit ?

— Ne rin ket foar hizio. Edon e soñj prena eur vuoh... Keraouez a zo war ar zaout. Euz eur vuohig e houlenner eiz kant lur. Ken din beza deut d'ar foar diweza !... Evid ar priz-se em-bije bet an dibab...

— N'em-eus ket d'en em glemm. Koulskoude gand eur miz all er hraou... »

Jakez RIOU

Geotenn ar Werhez (1).

GERIOU HA TROIOU-LAVAR

- **ahel** : rodou ar harr a dro war beb penn d'an ahel ; — **ahelet** : lakeet eun ahel nevez dezañ.
- **c'hoari an dro d'al loen** : bale endro d'an ebeul.
- **ober eun asvan** (pe **ober ar van**) **da bellaad** : rei da gredi emañ o vond kuit.
- **disteurel** : distaal, diskenn ar priz.
- **a-hin d'ar bleo** : a-eneb, en tu **gin** d'an tu m'eo stouet ar bleo.
- **redag skwer** : redag en eun doare reiz, o vond eeun gand an hent.
- **o tarza dirag e zaoulagad** : oh en em zispaka, o koueza dindan e zell.
- **priz ar marhad tonket** : talvoudegez ar werz divizet (renket etrezañ hag ar marhadour).
- **meuda** : santoud, kaoud dindan ar biz-meud (ha konta).
- **ken din beza deut** : gwaz aze din pa n'on ket deut.

(1) Embannet war Gwalarn (1929), gand Skrid ha Skudenn (1934), gand Emgleo Breiz (1957) ha gand Al Liamm (1957).

1° AR GERIOU (Vocabulaire)

— N'eus ket DISTaol? — DISTeurel a ri?

- **Dis** a zo eur **ragger** (préfixe), o talvezoud kement ha « **nebeut** ».
- **Taol** a zo eur **wrizienn**.
- Sed amañ gerioù all stummet heñvel : **didalvoud**, **didrouz**, **direnka**, **disleal**.
- Klaskit deg ger stummet heñvel.
- **Pellaad** : gwrizienn « **pell** », — dibenn-ger « **aad** ».
- **pellaad** : kas pelloh, mond pelloh.
- **brasaad** : ober brasoh.
- Klaskit deg ger stummet heñvel.
- **An alar** : tresit eun **alar**, ha merkit anoioù ar pezioù (**skouarn**, **soñ**, hag all).

2° YEZADUR (Grammaire)

Ar Ger-mell (l'article)

- Evid **AN** trede gwech **AR** marhadour a c'hoarias **AN** dro d'**AL** loen.
- **Boued** a zo dezañ **ER** gêr.
- **Gra dezañ redeg EUN** tregont kammed.
Ger-mell striz (défini : le, la, les) : **an**.
Ger-mell berraet (contracté : dans le, la, les) : **en** (pe : **e-barz an**).
Ger-mell amstriz (indéfini : un, une) : **eun**.
- **Implij ar stummoù e L, N, R** :
 - **l** a vez greet gantañ dirag **l** : **AL** loen.
 - **n** a vez greet gantañ...
... dirag ar vogalennou : **a, e, i, o, u** ;
... dirag ar hensonennou : **d, t, n, h** :
AN asvan, AN nor, EUN dro, EUN hent.
 - **r** a vez greet gantañ dirag ar hensonennou all (eur gensonenn ez eus euz **y**) :
AR marhadour, ER gêr, EUR yar.

POELLADENNOU (exercices). — Klaskit er pennad gerioù-mell gand an ano war o lerh, ha lavarit perag ez eo bet greet gand eur stumm kentoh eged gand unan all.

Klaskit ive anoioù o kregi gand peb unan euz lizerennou al **lize-renneg** (alphabet), ha lakait ar ger-mell dirag pep hini.

IMPLIJ AR GER-MELL STRIZ :

Troit an doareou-lavar-mañ e galleg, ha lavarit pezh a zo disheñvel en diou yez e-keñver implij ar ger-mell :

« **Torret eo bet SKOUARN E ALAR en eur drei DOUAR LANN e GWAREMM AR MENEZ.** »

Klaskit skwerennou ali er pennad ha savit frazennoù heñvel.

— **Ro bara din !**

Petra zo disheñvel etre ar galleg hag ar brezoneg?

— **Edon e soñj prena eur vuoh.**

— **Unan am-eus prenet.**

— **Unan, diou, teir, peder, buoh e-neus kontet Jobig.**

Troit ar frazennoù-ze e galleg ha lavarit pezh a zo disheñvel en diou yez. Savit frazennoù all heñvel.

3° DISPLEGADUR AR VERB (Conjugaison)

— Derhel a rez da briz?

Derhel eo pouezusañ ger ar frazenn. Aliez-tre e vez evelse. Neuze e tispleger ar verb gand skoazell ar verb « **ober** ».

Diou skwerenn all a zo er pennad. Klaskit anezo.

DOARE-DISPLEGA (Indicatif)

Amzer-vremañ (présent)

Derhel a **ran**
Derhel a **rez**
Derhel a **ra**
Derhel a **reom**
Derhel a **rit**
Derhel a **reont**

Amzer-amdremenet (imparfait)

Derhel a **reen** (a **rên**)
Derhel a **rees** (a **rês**)
Derhel a **ree** (a **rê**)
Derhel a **reem** (a **rêm**)
Derhel a **reeh** (a **rêh**)
Derhel a **reent** (a **rênt**)

Amzer-dremenet-striz (passé simple)

Lakaad a **ris**
Lakaad a **rejout**
Lakaad a **reas**
Lakaad a **rejom**
Lakaad a **rejuh**
Lakaad a **rejont**

Amzer-da-zond (futur)

Disteurel a **rin**
Disteurel a **ri**
Disteurel a **raio**
Disteurel a **raim**
Disteurel a **reot** (a **reoh**)
Disteurel a **raint**

POELLADENNOU. — Kemmit ar frazennoù-mañ, oh implijoud an displegadur gand « ober », ha lavarit pezh a gemm en o ster :

Evid an trede gwech ar marhadour a c'hoarias an dro d'al loen.

Ar marhadour a hejas e benn, hag a reas an asvan da beliaad.

Ar marhadour a dremenas e zorn war gein al loen, a-hin d'ar bleo.

An ebeul a rede skwer.

Palv o dorn deou a stlakas an eil ouz egile, diou wech.

Yann a zelle ouz ar billedou.

Yann ar Herneiz a ziskenne euz marhad ar hezeg. E galon a lamm taeroh eged kustum.

— **AN DOARE-GOUZANV** (l'impersonnel passif) :

Euz eur vuohig E HOULENNER eiz kant lur.

Tu a vefe bet da lavared : **Euz eur vuohig E VEZ goulennet eiz kant lur.**

Eur seizved **gour** (personne) ez eus evelse da staga ouz displegadur ar verb :

● **Amzer-vremañ** : derhel a reer.

● **Amzer-amdremenet** : derhel a reed.

● **Amzer-da-zond** : disteurel a reor.

POELLADENN. — O lemel kuit ar **rener** (sujet), kemma ar frazennoù roet uhelloh, oh implijoud war eun dro an displegadur gand **ober** hag an doare-gouzanv. Da skwer :

« **Evid an trede gwech ar marhadour A C'HOARIAS an dro d'al loen** », — a zo da veza kemmet evel-henn :

« **C'hoari A REJOD evid an trede gwech an dro d'al loen.** »

Y.-E. ROCHE.

AN NEVEZ AMZER

**Gwechall, e-kreiz miz meur, pa gane ar goukou,
Eet da goll gand ar goañv trouz karrig an Ankou,
O klevet eun trouz all e stankennoù va bro,
Me houlenne war aon, ha deut e oa en-dro.**

**Ne grede va respont nemed mouez va mamm-goz
A ziwalle va fenn e pleg pounner he broz :
« N'eo ket an Ankou, mab, med, hervez ma komzer,
Ar Marheg braz o tond gand an Nevez-amzer. »**

**Ar Marheg braz,
War e varh glaz,
'Vel en argad,
Dre bark ha koad,
A lamm, a lamm,
Den yaouank flamm
E galon vad.**

Per HELIAZ.

ar marheg : le cavalier.
argad : bataille.

VA ZIIG GWENN

Bez 'am-eus eun ti gwenn
E diribin ar run ;
War riblennig eul lenn
E-unanig e hun ;
Bez' am-eus eun ti gwenn
E diribin ar run.

Krampouez-mouzig ha man
War an doenn a gresk,
Med an talbenn gwenn-kann
'Zo gwennrazet a fresk ;
Krampouez-mouzig ha man
War an doenn a gresk.

Dre brenestrou ha dor
Va zi koz 'tal ar stank
Gand an heol ouz e gor
Goulou splann a zeu stank, —
Dre brenestrou ha dor
Va zi koz 'tal ar stank.

KERLANN.

run : tosen, tuchenn, torgenn.
e hun : huni, kousked a ra.
man : kinvi, touskan, spoe.
talbenn : tal an ti.
ouz e gor : o tomma en e greñva.

Y.-E. ROCHE.

